

ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ ПРО ОСЕЛІ

© Василь Сокіл "Писана криниця"
(частина 1)

1. БОЙКІВЩИНА

У яких роках то було, я й сам не знаю, лише старі люде все таке говорили. Як напали татаре, десь там на ріці Калці щось дванайцять князів-королів було з військом. Та й тоти татари, монголи, всека біда шістьох узели в полон, а шість утекли після бою сюда в гори. Найстарший татарський хан із раненими та ослабленими своїми вояками вернувся назад, а величезний загін, то орда називалася, віправив з мурзою доганети наших.

Тутечка в горах уже жили люде. Вони разом з тими шістьма князями-королями і їх військом зачели готовитися до бою. Зробили від гори до гори почерез Лімницю такі стіни з грубого дерева високі. Дві стіни, одна від другої на кілька метрів, а всередину наметали каміння, наносили глини. У стінах приспособили отвори, аби вода мала куда йти. На ті отвори поробили такі великі двирі, щоби воду мож було спирати і пушати, коли треба. Позакривали вни то, і набралосе води, як у мори.

Нижче тої гати був густий ліс. Люде взели й понад дорогу усі високі дерева коло землі понадрізували, лиш так маціцько полишали, аби вни сами ни попадали. Подекуди ще й верхки позв'єзували ужівками, щоби єдно дерево тегло друге, як зачне падати. Такого наробили щось на пару кілометрів, оде пониж Небилова. Відважніші хлопці поховалисе в лісі, в корчах замаскувалисе, чекают.

Надійшла татарська кіннота. Як передні доїжджали до кінця лісу, хлопці за сигналом голосної зозулі разом дрилили тоти смереки. Там таке наробилосе... Кого ни вбило дерево відразу, то коні покалічені топтали копитами. Крики, стогін, прокляття, коні іржуть, хроп'ят... Світ такого ни видів. Мало хто виліз живим, а хлопці-верховинці тиж ни сиділи тихо - сокирами, кільом, списами, мечеми били татарів, оби більше ни лізли на їх землю.

Але орда велика. В ліс ни всі зайшли: вони розтягнулисе на багато кілометрів. Мурза кричит до тих, що не були в лісі:

- Ідіт далі вперед! Одні бийтеся з тими, що в засідці, а другі розчищайте дорогу! Вперед! їх там мало!

Підійшли татари аж під тоту гать. Туди й наші хлопці відступили з лісу. А на стінах від гори до гори на тій глині, що меже деревом, у великих кітлах кіпит смола, вода, всюди купи каміння, великі колоди, кілля довге. Ни лиш чоловіки, а й кожда жінка і дівчина мали свою роботу. Чоловіки стрілеют, відбиваються кільом, мечеми, шаблеми, а жінки - тота зачирає окропу та по очах, тота - смоли, та по писку. Але й наші гинут, бо татаре єдни лізут на стіни, а другі стрілеют. Увидів князь-король Данило, що біда, жаль му людий, і сам він уже поранений, але чекає, сам б'ється і других заохочує:

- Ще продержітьсе, най усі підійдут сюди!

Татари трохи відступили. Там до них підійшли ті, що чи прилишились били, чи спеціально їх держали для вирішального удару. Видять вони, що наших мало, а мурза кричить:

- Вперед, монголи! Ви півсвіта завоювали, а з отов жменьков не дасте си ради! Вперед на них! Усі вперед!

Біжат татари до стіни, несут драбини, а князь-король Данило:
- Гей, хлопці-верховинці! Викупайте їх у нашій водиці!

Відкрили двері, ринула вода з таково страшенново силово, що всьо тото військо вітопила. Мало який десь на горбі лишивсе. Малийка горсточка їх верталасе гет, щоби там у себе зібрати нову армію і знову іти воювати. Минуло так кількось там роки, і вже сам новий хан суне. Київ, Галич узели, спалили, людей вібили... Біда, горе...

Перечули про то наші в горах. Понад каждов дорогов через Карпати стали готуватисе. Там річку перегородять, там на крутім схилі, на такій зарві пририхтуют каміння, оби зсунути ворогам на голови, там на горі, де понад дорогу чисті поля, натігають, кілько лише можут, колод, а потім котят то на військо, там понадрізуют у лісах смереки так, як у Небиловім, там лишат вузький прохід, а з обох боків намечут купи сухого ріща, а тогди хтось підпалит, коли татарва зайде всередину. (Та то й сирі смереки та ялиці дуже горят у лісі). Ну, всюди-всюди щось придумували таке, що нихто би й ни сподівався.

Але хан татарський має велике військо і пре далі й далі. Зрихтувалисе наші до бою і на відкритому полі. Прийшли туди й князі-королі з своїм військом, але його мало вже: вігнули, бідні, коло Києва, коло Галиче, коло каждого міста. Верховинців ту більше було. Стали битисе повиш Перегінська на Закирничнім шаблеми, мечеми, списами, кільом... Де яка долинка була - заповниласе кров'ю. І на нашім, ясінським боці сіклисе. То місце називаєсе Посічі. Уздрів хан, що не переможе, і каже:

- Тікайте! Тоти так затято б'ються, що ми всьо військо втратиме! Відийшли, порадилисе і пробуют іти понад річку Стрий, а далі на Тухлю, але й там їх Захар Беркут винищив нимало. Таке було над каждов дорогов, що вела через Карпати. Мусіла татарва обминати гори, бо ни мала ту спокою ни вдень, ни вночи.

Так само завзято билисе верховинці і проти інших завойовників, отих, що їх посилали польські та угорські королі. Наші і з Довбушом ходили. В опришках навіть дівчата воювали. Оповідали і про такого Івана Бойчука, що мав цілий загін опришків і стрясав панські маєтки.

І до роботи бойки здібні. Він що ввидит раз, то вже й зробити може. У нас кожний чоловік і столяр, і стельмах, і боднар, і будівельник, і рільник, і маржину файно доглядає, і кожухи вміє шити, і мурувати, і полювати, і пасічникувати, а жінки як краснийко предут, тчут полотно, сукно, рушники, вишивають, плетут рукавиці, светери, а тепер уже й спідниці. Лише зайдіть до якої схочете хати в Ясени і подивітьсе, які килими на верстатах, родятьсе. Ну,

всьо-всьо, що лише треба людині, то самі собі зроблять. І музику красну мають, таж, певно, чулись те:

Ой ніхто так не заспіват, як молоді бойки,

А як підут танцювати, скачут полегойки.

Бойовиті, відважні, працьовиті наші предки були. Що жінки, що чоловіки. За то й назвали їх бойками. Бойко - то дуже славне ім'я. За нього цілий світ знає. А де живуть бойки, там і Бойківщина.

2. ГУЦУЛЬЩИНА

У наших горах люди жили з давних-давен. Будували вони собі пристанівок у поточинах, де текла вода і не дуло вітром. Збільшилосі народу в горах, коли наш край зачъила плюндрувати татарва. Тоді наші гори кишіли втікачьими. Найбільше їх крилосі від біди коло найвищої гори. Чорною гора була для втікачів на нових місцьих. Чорною вона була і в очах ворогів, що не могли вони її досігнути, бо там непрохідні пущі стояли. Так і понині називають ту гору Чорною.

Втікали суди люди навіть з Києва. Говорили, що найбільше було золотарів, різьбарів, шивкинъ, ткачів, кушнірів, майстрів і музик, що сам кньизь сказав їм в гірських дебрах сховатисі з своїми скарбами.

Для свої роботи ці люди доста мали матеріалу. Тогди ще сила тисових лісів росла тут, а дичина волочиласі людим попід ноги. Було з чого майструвати, шити і ткати.

За першим разом татари занадилисі до нас і майже кождої весни та літа нишпорили по наших селах. Людим з гір було небезпечно виходити з своїх схованок. Навіть і ті, що мріяли сі вернути назад додому, лишъилисі навічно в горах. Вони розселилисі по гірських закутинах та й взъилисі за газдівство. Найбільшим їх богатством став товар. Та хліба гірська земльи не могла вродити на всіх. Їго гірські люди шукали по долах. Вони клали на коні свою працу, бо доріг для возів у горах тогди не було, і вандрували по пільних і підгірських селах за хлібом.

Вандрівники йшли гуртом. Кождий газда мав до того коньи, на якому віз сі, ще два-три коні з своїм добром. Всі вони мали зброю, бо ніхто не міг їм гарантувати щасливу дорогу. Людй, що мешкали в горах, називали горьинами. Коли їх збільшилосі до того, що в потоках стало тісно, вони сантужилисі на верхи. Тих, що будувалисі по верхах, називали верховинцьими.

Як люди з гір показувалисі по долах у своїй одежині, з своїми нацяцькованими кіньми, у подолян це викликало зацікавлення. А до того, аби прикликати до свого добра якнайбільше купців, верховинці грали на сопілках. Люди вібігали з хат і на дорозі виділи свъито. Всі подорожні, навіть жінки, їхали на коніх. Їх одежина була прикрашена, кінська збруя так само блищъила від прикрас, сопілка грала до танцу. Поки зачинали мінъити гірські вироби на зерно, прибулі тігнули молодйц в танец і співали;
Гуцаласи, гуцаласи, гуцаласи дівка,

Вона би си не гуцала, якби не сопілка.
Як міньити вже не було що, то подорожні від'їздили. А що всі вони вже гуцалисі на коніх, то за ними жартом вікрикували:"Гуцаки! Гуцкани! Гуцани! Гуцули!" Найбільше таке любили вікрикувати діти, дівки і парубки. Та цього було їм замало, і вони ще й проказували співанку:

Гуп, гуц гуцули на сивій кобилі,
Один їде на фостику, а другий на гриві.
Один їде на фостику та й в сопілку грає,
Другий їде та й на гриві й гриву розчесає.
Не той гуцул, не той гуцул, що загуцулівсі,
А той гуцул, а той гуцул, що в горах родивсі.

Нам слова "горьини" і "верховинці" не так пасували, як гуцули. Бо гуцул - це їздец, танцівник, музика. Тому воно, тото слово, так пристало до нас. Від него й наш край назвали Гуцульщина.

3. ЛЕМКІВЩИНА

Наше Закарпаття дуже давне, та й люде жиуть Бог зна відколи. Айбо вни трохи відрізняуться едні від других. Людей з Березницького, Свалявського, Волівського районів мож познати по бесіді. То там їх на бойки кличуть. А водтам, коло Хусту, называють гуцулами. А нас кличуть лемаками або лемками. І за то нас так кличуть, же в нас кажуть "лем так", "лем сядь собі". А гуцулы в Усть-Чорной говорять "лиш".

Лемки живуть оде в Ужанські долині. Много їх і поза границями. А кулько повыселяли!.. Айбо людей з Лемківщини всюгды мож познати, бо вни інакше співають, говорять. У нашому селі є ансамбль і музей "Лемківщина". Так що про нас уже трохи знаут у світі.

9. СЕМИГИНІВ

Ще в Київській Русі точилися феодальні міжусобиці. Одного разу князь Святослав з невеликою дружиною втікав від свого брата Святополка. І от вони підійшли до повноводної ріки Стрий і хотіли перебрести. Але вода була велика, і Святослав довго готувався до переправи. Аж настиг на них Святополк, і на тому місці відбулася жорстока битва, в якій загинуло сім синів князя Святослава. Від того часу село на березі Стрия назвали Семигинів.

10. СЛАВСЬКЕ

Давно-давно, ще коли була Київська держава, це сталося. Помер розумний князь Володимир, за якого Київська Русь досягла найбільшої могутності, а між його синами почалася братовбивча, проклята народом боротьба. Розпочав її Святополк, прозваний Окаянним. Він вбив братів Бориса і Гліба, а тоді вирішив розправитись із Святославом. Дізнавшись про ці заміри

Святополка, Святослав вирішив утекти через Карпати на Угорщину. Але в погоню за Святославом уже мчить чимала група найманих убивць Святополка. Останній бій завела невеличка дружина Святослава з найманими вбивцями Святополка в Карпатах, недалеко того місця, де в річку Опір впадає річка Орява. Тут і загинув Святослав - син Володимира, і з цього часу це місце має назву Святослав. А тих кілька поранених, втомлених дружинників, що залишились живими після смерті їхнього князя Святослава, боячись переслідування лютого Святополка, вже не повертались у свої родинні місця, а пішли вверх проти течії Опору, і на тому місці, де в Опір впадає річка Славка, побудували собі хатинки. Так виникло перше поселення на місці нашого села. А що дружинників всюди знали як хоробрих, прославлених у багатьох походах і битвах воїнів, їх усіх стали називати славними, а їхнє поселення Славноє, потім Славне, а згодом від цього і утворилась сьогоднішня назва - Славське.

16. ТРУХАНІВ

Давно то було. На наші землі нападали монголи-татари. Всюди їх було повно. Кажут старі люди, що ту зайшли три хани, три брати і поселилися там, як від Синевідська йти. Вони ту так і обстали, завели сім'ї. У нас і фамелії є: Мурдза, Турків. Потім село називали Труханів від тих трьох ханів, що зайшли сюди.

17. БУБНИЩЕ

Раз напали татари на Болехів і запалили'го. А наші люде чули і віділи, як горіло місто. Селяни тогди стали бубніти в бубень і так давали знати, аби ся ховали люде, бо близько ворог. Від того й Бубнище.

18. РОЗГІРЧЕ

Мій свекор мав 84 роки і мені таке розказував.

Тут був бій з татарами. Наших ту дуже приперли. Найгірше з усіх боїв, що були в інших місцях. З одного боку гора, а з другого - ріка Стрий. Відступати нема куди, а сила ворогів величезна. Наші стояли і там, де он той камінь, що в ньому пороблені печери. Там навіть два поверхи тих кімнат. Відти відбивалися і метали камінном у татар. Билися з ними і ту понад річку, на рівнім місці. Битва тяглася дуже довго. Татари обійшли, обступили наших і коло каменя, а других приперли до ріки. Уже здавалося, що всьо пропало, але на допомогу нашим прийшла свіжа сила бойків з гір.

Перед тим ще частина татар десь пішла в інші місця, де їх певно били люде. Ту лишилося їх уже менше, бо гадали, що наші вже дуже ослабли і скоро здадуться. Вони не знали скільки їх в ще. А наші одні билися, а другі відпочивали і в печерах, і в підземному ході, що там був. Там і поранених тримали, продукти мали, воду, тудя джерело в гори виходило. Нашим вдалося від ріки прорватися до того замку, що був коло каменя з печерами. Тепер уже стало їх тільки, що могли си з татарами порадити.

Татарам їх начальник наказав здобути замок. Але то скала. Видите, яка міцна стоїть? А тогди ще міцніша була. Там ще вали якісь з глини та каміння довкола були, ями, рови такі повикопувані, що чоловік не перескочит. Тепер уже татарам ставало щораз гірше. Гинули, як мухи перед тим замком. Може й не одна сотка ту їх пропала. Видят вони, що не здобути їм замку, кричат до свого начальника:

- Ага, зайди паскудні, раз гірше, раз гірше, ви ту всі пропадете, як роса на сонці?

Та й пішли татари, кільки їх там уже лишилося, геть. Свекор казав, що від того і село назвали Розгірче.

А ще оповідали також, що тут закінчуються, розгорюються гори, розгірчуються гірки і переходять у рівнину, і тому Розгірче. У тих печерах бував Довбуш. Він мав хід від скали аж за Труханів, де камінь у Бубнищу. Про то є книжка Франкова, про Довбущука.

34. УРИЧ

Давно колись напали були на замок татари. Вони хотіли були вдертися туди, але не могли, бо була сильна оборона. Тогди що робити: взяли запальні смолоскипи і метали туди. І трафили тим факелом у доньку князе того князівства. На ні загорілася сукенка і її батько крикнув: "Горіш! Горіш!" Замок згорів. Котрі люде врятувалися, заснували недалеко нове село Оріч, а потім назвали Урич.

37. НИЖНІ ВОРОТА

Чому називається село Нижні Ворота?

Давно то было, ни за мої тямки, ни за вашої. Коли было монгольське нашестіє, они перейшли аж до Климця. Потому татаре перейшли сюды. Бескід відкритый, а ворота онтам, унизу, закрили перед нашестієм. Тому село називається Нижні Ворота.

38. ЛЯХОВЕЦЬ

Колись тут все займали ліси, а сусідніми селами були Тухля і Ляховець. У Тухлі в пана служив хлопець, якого звали Ляхом. Пан дуже примхуватий був. Заставляв слугу робити йому між деревами гойдалки з полотна і колисати. Навіть вимагав, що би той його шіпав у голову, поки не засне. Коли хлопцеві вже добре надоїли панські примхи, він прив'язав сонному панові мотузок до шиї і до галузки, колиску відрізав і пан повис. Слуга тоді втік лісами далеко. Найшов місце, де можна було сховатися і жити. Потім потай прийшов у Тухлю. забрав з собою служницю, яка його любила, вкрали папського коня, набрали муки та інших потрібних речей, і пішли далі в гори, на облюбоване місце. Воно потім було назване від імені першого мешканця Ляхівцем.

64. КОРОСТІВ

Розказують старі люди, що наше село заселили дуже давно, як проходили по наших горах монголо-татари. Люди з долів утікали в темні Бескіді і були безпечні перед ординцями. Вони знали, що по лісах і корчах їх не знайдуть. Але татари пішли в другий бік, на Тухлю, і найшли там загибель свою. Як дізналися люди, що нема вже кого боятися, почали сходитися все нижче і нижче та й заселили всю долину. Перше поселилися недалеко від Бистрого потоку. З лівого боку потоку було поле, на ньому - дуже великі купини з мурашками. Вони були такі густі, як на людському тілі короста. І назвали'го Коростава, а потім - Коростовець. Про того поле в нас і співанка є:

Поле моє широкее, по тобі-м ходила,
Та у тоті купиночкн білі-м ніжки збила,
Від поля і село почали називати Коростовим.

65. ГРЕБЕНІВ

Їде, бовало, тато до Скольного, везе на ярмарок трохи сіна продати, бо треба гроша податок заплатити та й до хати щось купити, а я прошуся, так уже забігаю коло нього:

- Возьміт і мене з собов!

- Та де тобі, дітинко, в такий світ трястися па возі? То мука. Встати треба досвіта, а вернемося в півночи.

- Возьміт, я й на возі посплю, як схочу.

Та й що мали зо мнов діяти. Брали на віз, добре загорнут, оби-м ся не застудив, та й їдеме.

Коні йдуть, а тато приповідає всячину. І про села, через які веде дорога до Скольного. Спустимеся із Зелем'янки в Гребенів, а тато:

- Ану, дітинко, придивися добре, чи вгадаєш, чого того село так називають?

- Ая, та де я вгадаю. То треба знайти: його не нниськи та й ни вчора збудували.

- А ти придив'яйся, може, й увидиш.

Дивлюся я по хатах, по дорозі, по горах і полях, і нич ни можу зрозуміти. Тато мовчат. Я вже ни питаю, знаю, що типирька ни скажут. Хотут, оби я своїм розумом дійшов до того. А який там розум у діввака, що до школи не ходит. Читати я навчився вже підпарубчаком від сусіда і то ни з Букваря, а з Шевченкового "Кобзаря". До школи ни було як ходити.

З'їдеме так пониж Гребенева на Святослав. Тато зіпрут коний, дадут їм перепочити, нагодуют, напоят...

- Но, та ци ввидів, чого то Гребенів?

- Я всягди придив'явся, але того ни можу зрозуміти.

- А ти порозирайся понад ріку. Видиш, які гребені піску та каміння понасував Опір? Колись їх бовало й більше, а типирька то забирают на дорогу. Від тих гребенів, що вода такими рядами нагрібала, і село назвали. Люде зайшли сюда, як ся зачинала панщина. Є ту родини, у яких прізвища не було колись. Стали записувати й питают:

— Як ся пишеш?

— А нияк.

— Як то нияк?

— Та так, пане, що ни маю прізвища. Називаюся Василь ци там Юрко та усьо.

— Ти з Гребенова?

— Но, а відки ж?

— То я пишу Гребеняк. Будеш відтепер писатися Гребеняком.

— Та най би було: Гребеняк не зле.

Потім тоти Гребеняки розмножилися, і їх можна надибати й по других селах.

91. ЛАВОЧНЕ

Через наше село (колись ту села не было) протікає ріка. Як зайшли перші люде, то не могли іти далі. Як перебратися на другий бік? Робили так. Звалювали через ріку велику смереку і так переходили далі. Тота смерека служила їм за лавку. Поки пройшли нашу місцевість, то поставили пару лавок. Від того й село, що заснували, назвали Лавочним. Спершу давні люде поклали собі колибу. Тота колиба стояла посеред тутешного села. А мешкали там Коники.

Люде розкорчовували ліс, а на тому місци были дуже родючі землі. Про то, що колись ту росли ліси, говорят самі назви: Ясінь, Явірник, Буковиць...

Матеріал підготував (написав): [Мирослав Зубрицький](#)

Джерело інформації: © Василь Сокіл "Писана криниця"

<http://www.karpaty.com.ua/?chapter=21&item=228>

ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ ПРО ОСЕЛІ

© Василь Сокіл "Писана криниця"

(частина 2)

103. ТУСТАНЬ

Село Тустань з того називаєся, що як до руських князів приїжджели купці, так була варта і казала їм: "Ту стань". Там мусіли платити (цло) і брати пашпорти.

104. ТУХЛЯ

Чув я того від старих людий. Бовало, отак посходяться та і приповідають собі всячину. А там хтось з молодиків:

- А відки то взялася наша Тухля? Як тото село постало?

- Та, може, ви, нанашку, приповісте? - кажут до того старшого чоловіка.

Вінь витягне люльку з рота, глипне на нас:

- Хотіли би-сь те тото знати?

- Дуже хочеме. У школі нам таке ни кажут. Та й відки то вчуєме, як ни від вас, нанашку?

Та й так помали, помали чоловік розохотиться, розговориться. Тухля, Тухля... Було то щи, може, й сотка літ перед татарами, може й більше... Жив десь на долах, а ци близько, ци далеко, того я ни чув, якийсь чоловік. І щось му там дуже дігріло. Так, що ни міг там дале лишатися. А може, й ни хотів, бо, меже людьми всяке буває. Досить того, що забрав, що міг взяти з собов, і пішов у гори.

Йшов тов дорогов, що щи за київських князів бола. Нев ходили гет на Закарпаття. А відта до нас. Та ци чули-сьте, куда тота дорога йшла, де вона бола?

- А ви нам повідajte, бо ми хіба так соте через десяте знаеме.
- Та тота дорога йшла сюда понад ріку, понад Опір. На Зелемнянці розходилася. Одна вела попри потік на Сукіль і Брязу, а дале туда й до Галича. Другов мож боло йти понад Опір аж до Синевідська і далі на доли. Яка тота дорога вже бола, ни знаю, але помали мож боло нев проїхати через Бескид.

Но, та тот чоловік ішов динь, ішов ци їхав другий... Довго і пиняво то робилося, тутки охляв, від'їхав трохи від дороги вбік та й став. Відпочив, помалу пороздив'явся, місце йому сподобалося і вже далі ни хотів никуда йти. Тамой якомь побудувався та й остався жити ту. Коло нього щи якісь осіли та й поволи газдували...

Але то нидалеко дороги. Ци то князь, ци король який виправив своїх дружинників провідати наші гірські терени, хто де живе. Приходять они сюда та й увиділи тоти хати. Идут до них. Хто там сидит? Хто там є? Натрафили якраз на того, що сюда зайшов першим, бо його хата бола скраю.

- Як ти ту взявся? Чого ти тутка?

- Та, - каже, - ту охляв та й лишився жити.

- А як тото ваше село називатся?

- Нияк щи ни називатся. Ту-м охляв та й усьо.

- Запиши, - каже старший дружинник до другого. - Ту охляв. А тот спішив, ци помилився, бо ни дочув, та й написав Тухля.

- Нанашку, а в яким місци тоти перші хати стояли?

- А я їх видів, гадаєте?

- Та, може-сьте, десь чули?

- Чути, то-м чув. Казали єдни, що он там, як у керунку до Либохорі, у Мельничнім потоці. А другі приповідали, що Тухля спочатку бола в Черенищох над Зелемнянков, над тим потоком, що дорога попри нього вела на Сукіль, Брязу, на Болехів. Але потім сталася біда. Напала на людей якась хвороба: ци чума, ції колера. Люде вмирали, як мухи. Їх тамой усих поховали. Відтоді то місце Гробищами називають. Лишень якась малийка горсточка з них потім перебралася сюди, де нинішна Тухля. А другі приказували, що тоти перші тухляне жили на Погари.. Там і типирь є з дисять хат, файні ораниці, пасовища. Є де вівці, та маржинку попасти. Єдну ораницю там називають Городища.. Туда пару літ тому вчені ходили, щось там міряли, копали, казали погарце, що понаходили давні речі.

- Аз тих трьох місць, де найповніше могла бути перша Тухля, як ви міркуєте?
- питали ми.

- Якби я то видів... Могло бути й таке, що якісь хати стояли на Зелемнянці, инчі - в Мельничнім, а ще троха - на Погари. Тот наш письменник Франко десь сягнув, десь довідався, що тухлянська полонина називається Тугарське. Туда із Зелемнянки ходят. То, може, там і найбільше жило людей, над тим потоком Зелемнянков до того татарського нападу, про який знаєте із Франкової книжки "Захар Беркут".

Тож ни єдна сотка літ пройшла. Але Тухля, її назва від того, що ту охляв чоловік і ни міг далі йти.

105. ТУХОЛЬКА

Олекса Скільський колись мені розповідав таке.

На Тухлю були напали татари. Вони спалили село, кого їмили - різали. Там був великий бій з ними. Потім частина тухлян лишилася на старому місци, а троє пішло гет. Ішли вони горами, лісами і прийшли сюда. У лісі збудували собі колибу. А прийшла зима - поставили хату єдну на всіх трьох. І жили три роки. То були в Горішному кінци села, в Хащох.

У три роки їм забажалось розбудуватися. Єден перебрався через потічок, найшов там рівне місце та й побудувався. Два другі, помагали йому, бо дуже радо ділилися всім.

Жили спочатку з того, що захопили з собов мливчата жита і вівса. А потім і сами займалися рільництвом. Тото зерно вмели молоти. Находили великий камінь і на ньому меншим розтирали зерно на муку. І майстерку вмели. Лиш не було близько такої глини, щоби з неї банячків наробити. То вони придумали таке: зробили дерев'яне гилитя, розіклали огинь, у ньому розпікали до червоного камінь, а тогди метали го в ту посудину з водов, засипали муку, то закипало і так варився чир. Миски тиж робили дерев'яні і ложки.

Трохи вище другий побудувався.

Почали думати про худобу. Вирішили всі три піти подивитися що дієся в Тухлі. Прийшли лісам, а там люде далі господарювали на своїх місцях. Вони попросили у тухлян корови. Тоти дали їм, і вони пригнали їх сюда. У зрубі через літо випасали, а на зиму микали траву (коси ще не мали) і засушували.

Село розбудовували вниз і назвали його Тухолька, бо вони походили з Тухлі. Переказують, що найдавніше в селі поселилися Іван Росів, Максим Шмигельський та Петро Баландович.

113. ЛИБОХОРА

Жив колись пан в селі, а в нього була дуже гарна дочка Люба. Та така гарна, що на всі оті села не було кращої. Всі люди її любили, а найбільше - батько. Але раз стался таке, що вона захворіла. Довго то протягнулося. Батько все робив, аби вилікувати дочку. По всьому селу говорили: "Люба хора! Люба

хора!" Так і не вдалося врятувати дівчину. Від того, що казали: "Люба хора" назвали село Любохора, а потім - Либохора.

ГІДРОНІМІЧНІ ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ

117. ДНІСТЕР

Кажуть, десь далеко в Карпатах є такий дід, що керує водами. Він їх тримає під землею і випускає лиш скільки треба, бо якби всі повиривалися на волю, то наробили б великої шкоди. А так ходять вони підземними льохами, дають поживу лісам, травам і навіть на високі гори просочуються. Люди кажуть, що то підшкірні води.

Якось бігав там попід землею прудкий потічок, заглядаючи у кожний куточок, потрапив він на вузьку щілину, виглянув на світ і ймився за очі; світло так його вразило, що мало не осліп. Але згодом звикся, побіг до діда і став проситися на світ.

Дід посварив пустуна, а коли уздрів, що той не жартує, став відраджувати, аби не йшов туди, бо на світі зле - взимку студено, а влітку душно, що люди будуть над ним збиткуватися. Але потічок так просився, що дід зрозумів: його вже ніяка сила не спинить.

- Як так, то йди, - каже йому, - але про нас не забувай. Хто звідси виходить - назад не вертається, вода догори не тече. І ти будеш бігти, бігти, доки не добіжиш до моря. А як добіжиш, то воно тебе прийме до себе і вже не пустить.

Потічок уже зібрався вибігати, та дід притримав його і каже: - Зачекай. На тобі два камінці, сховай добре. Як добіжиш до моря, покажеш йому, аби, воно знало, з якого ти роду і звідки.

Потічок вхопив камінці і побіг, аж зашуміло.

Дорогою почав людям служити. Вони клали млини, і він їх крутив, бо минати не було як. Жінки приходили зі шматтям, і він мусив їм його полоскати. Чоловіки приходили ловити рибу, і він уже не боронив, звикся з ними. Так він добіг аж до моря. Привітався з тими величезними водами, передав поклін від свого діда і став проситися, аби море приймало його до себе. Море зашуміло і каже;

- Ну, добре, я тебе прийму, але мусиш сказати, як ти називаєшся.

- Не знаю.

- Ти не знаєш, але я маю знати, кого беру до себе.

- Дід дав мені два жовтенькі камінчики, щоб показати тобі.

- Покажи.

Він - лап, лап довкола себе, а камінців нема,

- Ви знаєте, я їх дорогою на дні стер.

- На дні стер, то на дні стер, - сказало море. - Якщо так, то відтепер будемо називати Дністер.

118. ДНІСТЕР

Знаєте, чому наша річка Дністром називається?! А я вам розкажу. Про це чула-м від старих людей.

Колись у давнину тут, де Дністер зараз, протікав собі маленький безіменний струмок, а вздовж нього подекуди люди жили. Були серед них мисливці, хлібороби. І вели вони свій незвичайний календар. Чи то сіяти треба було, чи свята якогось чекали, то щоб не збитись з ліку, вони кожен день позначали на піску, що був на березі струмка, позначками. Що не день, то нова позначка. По тих позначках вони знали, скільки днів залишилося, наприклад, до весни...

Але одного разу струмок розлився своїми водами на довколишні поля і затопив береги. Коли ранком вода спала, вийшли люди на берег, а їхніх позначок на піску нема.

- Хто дні стер - бідкались люди, і самі собі відповідали:

- Та хто?! Струмок дні стер.

З того часу і стали називати струмок, який дні стер, - Дністер. Тепер це вже не струмок, а велика річка. А бере вона початок аж у самих Карпатах з-під могутнього дуба, де вода пробила одного разу дно, і б'є угору фонтаном вище того дуба.

119. ДНІСТЕР

Дністер витікає із урочища Старе поле. Колись там була керничка вицімрьована, зараз занедбана. Ге, від чого називається. То така ріка, що в зливу дуже велика і вимиває собі глибоке дно. Люде казали, що "дно стер". Від того й назвали Дністер. Уже й за мої тямки ріка вглубилася може й на метер.

120. СТРИЙ

Ходили ми з татом до Сможі купувати воли. Поки тато щось там робили, а мене лишили коло биків. Вони були спокійні, скубли траву нидалеко від ярмарку, а я стояв та й слухав, як старший чоловік оповідав жонам і хлопцям про наші ріки Стрий і Опір.

Було, каже, колись два брати. Старший такий поміркований, розважний, а менший прикрий, раптус горячий. Ни любив подумати, що завтра буде, аби му лиш нині добре.

Зібралися они оба десь у дорогу. Хотіли подивитися, який-то світ там далеко на долах. До того часу вни жили під горов Явірник на границі з Закарпаттям. Та перед дорогов усе треба файно відпочити. Старший каже:
- Лігайме, брате, спати, бо завтра щи досвіта треба встати. Дорога далека, буде тяжко йти. Місця низнані.

- Ти лігай, як хоч, а я ще побігаю, подив'юся з гори, як буде сонічко йти на ніч.

Помчав, аж вітер за ним знявся. Спати ліг пізно і ни коло брата, а окремо.

Набігався та й уснув твердо на другім боці гори, що й ни чув, коли старший пробудився. Тот кликав го і, шукав, а тогди зайшла го думка, що молодший, певно, сам уже повіявся і пішов, вибираючи зручні місця, такі рівні долини помеже горами, геть загнув півкруг аж попід Турку, дале завернув на Кропивник, Довге, Корчин...

Молодший схопився, а сонце гет-гет високо на небі - старшого брата нема. Зірвався - і впрост почерез гори, дебрі і скали пре, шумит, пінится. Ледви догонив старшого якраз там, де він мав уже вибиратися на широку рівну долину. Вперся тому в правий бік, хопився руков, бо далі вже сам і сили ни мав іти.

- Но, та ци вгадаєте, молодички, - питався тот старший чоловік, - як тим братам на имня було?

- Тот, що попід Турку йшов і дале на Корчин, то Стрий.

- А молодший?

- А тот другий - то Опір.

- А ни повісте, що далі боло з тими братами, - запитав я того чоловіка.

- Можу й того повісти, як так хочете. Брати Стрий і Опір мали якогось родича, називався Дністер. Та й вони оба до нього поплили. Далє разом уже аж туди, де збиралися води майже з усьої України, до Чорного моря. Люде полюбили розважного старшого брата, побудували над ним місто, і то ни малийке. Може й ти, хлопчику, знаєш яке?

- Знаю. Та то Стрий. Колись дідо возили до Болехова луб'я продавати, брали мене з собов, і я тогди був у тім місті... ..Вернулися тато, і ми пігнали волів на Погарь.

121. СТРИЙ

Наші вітці та матері приповідають, що в одного багача вкрав хтось гроші вночі. Він зачав бігти за злодійом і догнав братиного сина, що ніс товпичу соли в якісь хустині. Стрик його догнав на березі тої ріки і замордував на смерть. Відтоди зачали називати ріку Стрий. А на тім місци, де вбив стрий братанка, роб'ят люди наміт, або інакше могилу. А то так хтось іде, то на тото місце виломит пруток та на могилку верже. Як намечут велику купу, тогди запалюют і наново намітуют могилу.

122. СТРИЙ

Розповідав мені прадід, що ту, де наше село, колись были великі густі ліси. А люди жили нижче. Та по нашому краю пронеслася страшна вістка: йдут ординці. Вони все нищат, палят, грабуют. Почали всі втікати. Пішли догори ріков Стрий усе выще й выще, і від того, що люди стали жити выще, село назвали Выжлів.

Он там, бачите, висока гора. Навесні і влітку шумлят на ні зелені яворы. Тому й Явірником назвали. Через ту гору ходили наші люди в Тухлю, Славсько, Лавочне торгувати, бо через ті села вів торговий шлях. От пішов туда наш один чоловік сторгувати соли. Повертався назад через

Явірник. Перейшов гору та й сів відпочивати, бо змучився. А недалеко пас воли братів син. Підійшов хлопець до нього і чи то не впізнав стрія, чи такий уже захланний був, та й питає:

- Що ви несете?

- Золото, - пожартував чоловік.

Хлопець мав палицю і вдарив його по голові, та й убив. Дивиться в торбу, а там - сіль. Недобре йому стало. Придивляється краще, а то його стрій. Та не вернеш уже людину. Поховав його. Лиш закінчив насипати могилу, а відты почало бити джерело. І назвали його Стриєм. Струмок виріс у ріку. Стрій тече через наше село Вьгжлів.

А вже десь тридцять років, як перейменували наше село на Верхнячку за те, що вище в горах від усих инчих.

123. СТРИЙ

За ріку Стрій є бесіда така, що вибралися стрій і братанич в дорогу та захотілося їм в дорозі води. На місци, де нині впливає Стрій, була керничка. Отже, коли стрій схилився пити воду, братанич всадив его до керниці, з якоїсь там злоти помстився. І відтоді виляла та керниця, і з того русла постав Стрій. Впливає з Вижлова.

126. РІЧКА СЛАВКА

Напали на наше село татари. Село спалили. Людей одних повбивали, а других пов'язали та й гнали в неволю. Захопили вони в неволю й дуже гарну дівчину Славку. Вивели її над Ялинковате. Обернулася Славка, подивилася на свої гори і каже татарам: "Не піду я дальше, бо не зможу жити без своїх гір і потоків. Уже краще я вмру тут". Загомніли бранці, підводячись з землі і підходячи до дівчини. Ніби й не чули ударів татарських батогів. Та якось несподівано підбіг косоокий татарщице з перекривленим від люті лицем, замахнувся з усієї сили шаблею і покотилася, зрошуючи кривавою росою рідну землю, голова дівчини.

Заплакали бранці. Надворі стало темно, пішов дощ, а від голови дівчини волосся, розмите дощовими водами, хвилястим жмутком витягнулося в долину, туди, де дотлівало село. У синіх, як погідне карпатське небо, очах дівчини відбився засліплюючий спалах блискавки, страшно ударив грім, аж земля здригнулася і гори застогнали...

Там, де стояв татарин, що вбив дівчину, лишився лише камінь. А з того місця, де лежала голова дівчини, з глибокої нори звивистою смужкою, як розплетена коса дівоча, задзюрчав потічок. Збираючи своїх братеничів і сестричок - Шаленого і Решітського. Малу Славку і Хащованського, Габійового і Гурдзанського, Павлюківського і Бильньового, Топільного і Погорецького (то потоки, що впадають у нашу річку), він скоро виріс у ріку, яка понесла свої води між горами до брата Опору, щоб з'єднатися з ним і своїми хвилями змити ворожу нечисть з рідної землі. А люди назвали ту річку Славкою.

127. РІКА СЛАВКА

Жила колись у наших горах дівчина Славка. Така файна, що мож було обійти сотки сіл - кращої не найдеш. Підросла вона, вже й нареченого мала. Готовалися обоє до вісіля.Але ту напали татаре. Відбивалися люде, як могли. Правда, татарів було дуже доста, а людей тогды кілько в селі жило? Як набралася сотка - то й добре. Побили їх татаре, бо кратці наскочили. Загинув і Славчин наречений.

Наїмали ординці покалічених чоловіків та хлопців, молодих жін і дівок та й женут отуда, за перевал. Стали відпочивати, а Славка каже до людей: - Далі не підеме. Най нас ліпше ту усих поб'ють, ніж маєме |мучитися в неволи і наших гір нігда не видіти!..

- Не підеме! - заговорили другі. Та й почали збирати каміня та палиці, обы відбиватися від татарів. Напудилися тоты, бо людей ту зобралося доста. Але ту підскочив якийсь ординець до дівчини і відрубав ї шаблев голову. З того місця, де вона загинула, почало бити джерело. З нього потік струмок, далі він перетворився в ріку, яку люде назвали Славков.

150. ПИСАНА КРИНИЦЯ У СЛАВСЬКУ

У Славську, на горі Писаній, є криниця. Там не раз бував Довбуш. Називають люди ту криницю Писаною. А ци знаєш чого?

Давно там була й печера, може, так на двадцять-тридцять хлопців. Ну й там десь завшов Довбуш зі своїми опришками. Коло входу в печеру стояли великі камені. А в печері, усередині, була криничка. Вона й нині є. Ніколи не замерзає. Навіть у найміцніші морози.

Та й між тими опришками якийсь хотів помоцуватися з Довбушем. А Довбуш каже:

- Нащо ми будемо один другого тягати по землі? Сильнішим буде той, хто пальцем підпишеться на отім камені.

Той другий опришок давив-давив пальцем по каменю, але не виходило нічого. А тота інша хлопцівня сміялася. Йому вже соромно, але не може та й що зробиш.

А Довбуш таку силу мав, що легко підписався пальцем на тім камені. Від того й назва - Писана криниця.

А ще колись говорили: прийде така хвиля, що коли чоловік нап'єсья води з Писаної криниці, то стане таким сильним і сміливим, як сам Довбуш.

151. ПИСАНА КЕРНИЦЯ

То было тогды, коли горами ту ходив Олекса Довбуш із своїми хлопцями. Были опришки і в наших полонинах, любили посидіти коло керниці під Високим.

Велику силу мав Довбуш. Там на камені він пальцьом підписався. За тото й керницю прозвали Писанов, а далі й гора дістала назву Писана. В ті керниці цілий рік є вода. У спеку студена, а взимі тепла і ніколи ни замерзат. І то під самым вершком гори.

Там і печера тогды была. В ні пересиділи опришки ни одну лиху годину. Потім печера завалилася, а керниця й нниськи є. Ходят туда люде з далекого світа, бо говорят, що буде колись така хвиля, що як в тот момент напитися води з Писаної керниці то чоловік стане таким сильним як Довбуш. У Писану щонеділі, щосвята молоді люди з довколицпшх. сіл, ходят відпочити, зазнатися єнні з другими. Про то й співанка є:
А я собі ісподобав файну молодицю,
Як-ім ходив воду пити в Писану керницю.

ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ ПРО УРОЧИЩА

155. ЗВІДКИ ВЗЯЛИСЯ КАРПАТИ

Давно на цій землі гір не було, а велика рівнина. Люди збирали урожай, пасли худобу. Але їхнім володарем був один чоловік, якого в народі прозвали Силун. Коли він ступав, то стогнала земля. Одного разу прийшов до нього хлопчик на ім'я Карпо і попросився:

- Хазяїне, прийміть мене на роботу,

- Ну, добре, - відповів той. І для тебе буде робота. Працював Карпо тринадцять років. Раз вечером він побачив свого хазяїна, який перед сном гуляв, і каже до нього:

- Ви знаєте, що я вже довго працював у вас. Тепер хочу навідати свою матінку. І попросив би, щоби ви мені заплатили за добру роботу.

Силун на те:

— Я ж тебе кормлю, одягаю. Що ще тобі треба? Та й розгнівався. Підійшов він до свого слуги і кинув його на землю. Карпо встав, розправив свої могучі плечі, підійшов до Силуна і кинув його так на землю, що той провалився під неї. І почав Силун кричати. Стукне однією рукою - гора росте, другою - друга, стукне ногою - третя гора піднімається, другою-ще одна. Так утворилися гори. А люди говорили: "Ага, Карпа ти хотів убити, але він тебе зміг". Назва гір від того часу прийшла і до сьогодні.

156. ВІДКИ КАРПАТИ ПОСТАЛИ

Чорт учіпався до чоловіка та вчіпався. То задирав його, то фіглю придумає, заганьбить чоловіка, то називку якусь придумає, що лише чорт і може придумати. Але чоловік терпів, бо знав, що із чортом ліпше не заходити собі. Не видержав чорт і каже чоловікові:

- Пой битися!

Натерпівся чоловік, надоїло і йому, що чорт не дає покою, та й каже на се:
- Ідім!

Для битви вибрали велику рівнину, якраз там, де стоять тепер Карпати. Стали битися. Чоловік як хопив чорта за пазуху, а потому навхрест, як зачав ним бити по землі, - то лише ями глибокі лишалися. Бив чоловік чортом по землі, бив... І став спрощуватися чорт від чоловіка:

- Лиши ня живим... Ти переміг...

Чоловік узяв слово за чорта й лишив його. І чорт лишився чоловіка, більше нігда не брався, бо знав, що чоловік май сильний від нього. Але по часі на рівній-рівній низині із ям стало чинитися звориння. Де як сильно чоловік метав чортом, такої глибини і звориння чинилося. І так постали Карпати.

157. БУБНИЩАНСЬКИЙ ЗАМОК

- Знаєте, хто то Перун?

- Хто?

- Перун метай блискавками, прав громами. А як уже ги добре змучится, то злізе з хмар, ляже си на зеленім моріжку перед тими каменями, по яких бубнив блискавками, і відпочиват.

Раз прийшов тудя з своїми слугами, такої людьми, лишив їх, а сам більше ни показувався тудя. Люде ходили дивитися на тото Перунове каміння і його слуг, що там сиділи, носили їм всякі дари.

Довгі літа то потривало. Учув галицький князь про той камінь.

- Сідлайте коний, поїдемо подивитися на тото.

-Добре, княже.

Йому то місце сподобалося. Та бо то на всі Карпати ліпшого ни найдеш. Він прогнав Перунових слуг, а своїм воїнам каже;

- Збирайте найліпших, наймудріших майстрів і будуйте ту замок. Такий замок, аби го нияка ворожа сила ни могла здобути.

- А де краще його ставити, оту перед каменями відразу, ци троха далі?

- Ставте на каменях зверху і помеже ними. А де є доступ, викопліт глибокі рови.

- Твоя, воля, княже.

-Привели майстрів, закликали людий з гір і долів та й поставили замок такий сильний, що го жадна сила ни могла здобути. В нім сиділа княжа сторожа, що пильнувала, оби тими полонинами ни закралися сюда через гори мадяре. Бов я коло того замку. Там рів є, в камени кімнати видовбані, а на вирьх ведут сходи. Дерево пігнило, а мури щя полишилися. Кирниця у великім камени видовбана така глибока, що йде аж під нього в зимлю. Ходив тудя і Довбуш. Любив там си спочивати. Якби ни тота Дзвінка, що го зрадила, бо бов щя довго пожив. А вна віддалася за Штефана Дзвінчука та й розказала му, чим мож Довбуша вбити.

Як уже Довбуш прощався з тим світом, у горах зірвалася така буря, такі громи, а вітри хватнули тоту Дзвінку в хмари і верли і коло того замку. Як станете лицьом до тих кімнат у скалі, то з лівого боку і троха ззаду стойит високий камінний стовпище. То Дзвінка скаменіла.

176. СВЯТОСЛАВ

Пониж села Гребенова на правім березі ріки Опору серед смerek і корчів є могила, яку знають, певно, по всій Україні. А як ліпше придивитися там

помеже смереками та корчами, то ввидите, що тота могила ни одна. Їх є більше... Щи до нидавна був такий звичай, що каждый, хто йшов чи їхав близько коло того місця, а там дорога із Сколього на Тухлю, Славське і далі через Бескид на Закарпаття, там ставав і клав на могилу бодай малу гілочку ци прутик. Таке робилося цілими століттями. Що ж то за могила? Хто там похований?

Про то й історія пише. Бо то й з Києвом, київськими князями зв'язане. Як умер Володимир, його сини почали воювати між собов. Святополк за намовою своєї жінки, доньки польського короля, задумав повбивати всіх своїх братів, бо хотів сам безпечно управляти Київською державою. Він послав своїх вірних посіпак, і вони повбивали Бориса і Гліба. Дуже ненавидів Святополк брата Святослава, бо той був мудрий, і добрий, люде його шанували, мав вірних воїнів.

Зібрав Святополк ціле військо і пішов з ним на Святослава. Напав несподівано. Святослав мусив утікати з своїми воїнами. Їх мало було. Під Карпатами, над рікою Стрий, відбувся бій. Там погинуло семеро дітей Святослава. Від того й село, що там є, названо Семигинів. Святослав відступає далі в гори, хотів перебратися на Закарпаття. Другий бік був уже над рікою Опором, де тепер місто Сколе. І ту попадало з обох боків немало.

Решта дружинників Святослава і він сам відірвались від Святополкових убивць, пішли понад Опором. Змучені, покалічені стали відпочивати напроти того місця, де в Опір впадає річка Орява.

Не встигли люди перепочити, як на них напали Святополкові вбивці. Він понабирав для того навіть печенігів та поляків. Бій був дуже лютий. І ранених добивали. Гине там і Святослав. Лише декільком із його дружинників і, здається, одній дівчині чи жінці, вдалося сховатись у смерічках.

Вони потім боялися вертати в рідні місця, а пішли далі в гори і там полишалися жити. Через пару днів вони набрали місцевих хлопців і чоловіків та й пішли там, де був бій. Переконалися, що ниякої засідки нима, позбирали трупи і поховали їх. Дружинників похоронили в братську могилу разом. А Святослава ховали по-давньому. Наносили велику купу дров, звирьха поклали тіло князя і спалили його. Потім той попіл позгортали, позбирали кістки, закопали то всьо і насипали звирьха високу могилу, її й з поїзда видно, як переїхати місто через Опір пониж Гребенова в бік Сколього. Там ходили вчені, щось розкопували, находили ріжні речі, ручки від мечів, якийсь посуд. Я то вже точно ни знаю.

Коло того місця є кілька хат, лісопильний завод, кар'єр, де берут камінь на будівництво доріг. А називають то передмістя Сколього Святославом. І потік, що недалеко могили впадає в Опір, має назву Святославчик.

177. ДОЛИНА СВЯТОСЛАВА

Як мені розказували, так і я вам приповім.

Два брати - Ярополк і Святослав - боролися за князівську булаву. Але Святослав боявся брата і хотів утекти на угри. Ярополк із своїов дружинов аж з Києва за ним гнався сюда, через Довголуку, Семигнів. А як увійшли в гори, їх військо зустрілося в страшному бою. Тоди вся дружина Святослава була сколота, за то і називаєся Сколе. Але Святославу вдалося відти втекти, перебратися через річку Опір. Аж ту догонив його Ярополк і вбив. Он там, на правім боці ріки, поховали Святослава, а в могилу склали золоту зброю. З того часу ото місце називають Святослав.

178. ПАРАШКА

Розказували стародавні люди, що була якась жінка Параска, яка на Великдень вигнала на гору пасти воли. Вона взяла із собов і куделю. Коли ж зачала прясти, то за той великий гріх скам'яніла, а разом з нею і воли. З того часу гору називають Парашков.

179. ПАРАШКА

То було ще тогди, коли Ярополк пішов війнов на свого брата Святослава. Довго втікав Святослав з своїов дружинов, аж зайшов ту в Карпати. Але не міг утечи від погоні. А з ним була його дочка Парашка. Князь наказав ї не йти разом у долину, де мала відбутися битва, а перечекати ту тяжку хвилю в безпечному місци.

— Батьку, я не покину тебе,- сказала Парашка.

А батько відповів:

-Я князь, і мусиш виконувати мій наказ.

Тогди відправили Парашку в гори. Там і місцеві люде були, і частина війська. Отам у долині відбулася кривава січа. Розлючені Ярополкові воїни знайшли й Парашку і стяли ї голову. З того часу гора називався Парашка.

180. ПАРАШКА

Давно то було, дуже давно, ще тогди, коли наші гори були вільні. Люде пасли худобу, орали, сіяли...

Ту раз напали татари. Люде не сподівалися та й почали втікати хто куди. Єден татарин увидів дуже файну дівчану і хотів ї взяти в полон. Але она не далася му в руки і почала втікати в гори. Бігла, бігла, а за нею - татарин. Уже зараз добиралася до вершка. Але татарин увидів, що дівчина може втекти, прибавив бігу, догнав ї і відтяв мечом голову. Впало закривавлене тіло Парашки. Люде дізналися про її страшну смерть і назвали на пам'ятку гору Парашков.

181. УРИЦЬКИЙ ЗАМОК І ГОРА ПАРАШКА

Про Урич так говорят. Колись давно на місци нинішніх скал один князь побудував собі замок, в якому він мав мешкати. Це був багач. Але якось одного разу він поїхав у похід. Коли він ся вернув, то побачив, що його замок горит, чи татари напали, чи хтось запалив. І тоді вий кричит: "Горіш, горіш!" Від того потім і назвали село Оріч, а потім Урич.

Той князь мав і доньку Параску, яка скоро вмерла. Він свою дочку поховав на горі, яку потім почали називати Парашка.

ЛЕГЕНДИ ТА ПЕРЕКАЗИ ПРО ОСЕЛІ

© Василь Сокіл "Писана криниця"

(частина 3)

216. СКАЛА ОПРИШКІВ

Недалеко Сокільського (водоспаду) у гребени, у лісі, є скала, що у ній давно опришки сиділи. Але тяжко до тої скали добутися, бо і стрімка дуже, і нечиста сила не допускає, та й як хто туди зближаєся, то каміннями мече. Якби хто дістався, то багато би там побачив: є там і пістолі мудрі-премудрі, і гроші. У оливі стоять пістолі, а гроші в бербеницях, самі сороківці та червоні, і підлоги по покоях вистелені грішми. Та до тих покоїв такі двері, що ніхто би не створив, бо вони с плити такої, що навіть не знати, що то двері. А уночі чути, як там душі опришків вигравають на флюярі та сопілці так, аж сум побирає.

234. СКАЛА ДОВБУША В БУБНИЦІ

По скалах коло села Бубнища ходив зі своїми хлопцями Довбуш. Тому ті скали називають Довбушевими. У тих скалах Довбуш із побратимами викопали собі печери. Головна була у скалі Одинець. По смерті Довбуша там перебував Бойчук. Коли він напав на Болехів, то забрав від корчмарів і купців багато золота. Все відніс у печеру Одинець. Ту печеру закриває камінь, що обертається. Коли повернеться боком, у печеру можна зайти. Айбо то треба таке слово сказати, аби печера відкрилася. Та Бойчук загинув і нікому не сказав, як печеру відкривати. І все золото лежить там:

235. ДОВБУШЕВІ СКАЛИ БІЛЯ СЕЛА БУБНИЩЕ

Того нігде не записано.

Коли ще була панщина, то по горах оперував Довбуш. Він не хотів сі з панами змирити. Зібрав собі хлопців і розбивав панські маєтки. Говорили, що в онтих скалах він довший час проживав. Немало там труду приклав: повідовбував печери, керницю у скалі. Кругом скалів Довбуш з опришками вікопали рови, аби до них не мож було дістатися. А в рів напустили води, лиш тепер вона вісохла. То така була фортеця. А від того, що Довбуш повідовбував у тих скалах печери, називають Довбушеві скали.

236. СКАЛИ ДОВБУША У РОЗГІРЧОМУ

Скали Довбуша є тут, у Розгирчому, і в Бубниці. Про наші розказують таке. У одної жінки було багато дітей, а чоловіка не було. Старші діти розійшлися по світу, а хлопці лишилися при матері. Хата стара завалилася, не було що їсти, і мама пішла щось шукати. Брати порадилися:

- Підемо в щовб, де є печерка, продовбаємо і будемо там жити. Стали вони більшу печерку копати, а люди почали до них за піском ходити. Платили їм, і хлопці з того жили.

А мама прийшла та й пішла синів шукати. Через кілька років знайшла їх. Коли вздріла, яку тяжку роботу сини її роблять, то закліяла: — Аби та земля каменем стала. І земля стала каменем. Пізніше ці печери замешкали монахи, і тут був монастир. Звідси був підземний хід аж до Бубнища. Той хід знав Довбуш, бо він був і тут, і там, у Бубнищі. Відтоді ті скали називають Довбушевими.

Я чув, що наше Розгірче заснувалося не тут, а на горі, за Городищем.

237. ДОВБУШЕВІ МІСЦЯ

В Ілемні довгий час була пивниця Довбуша, а в Бубнищах, за Болеховим є два камені. Один камінь такий високий, що поверх буків, а в тім камені другий є, що обертається. Обернеться однією стороною, і тоді вхід видно в дальші підземелля. Повернеться знов - і хід закриється, і ніхто вже не зможе вийти, хто не знає способу. В підземеллі є керниця глибока, що найвищу смереку якби впустив, то води б не досяг.

Довбуш мав дванадцять хлопців. Він з ними ходив, панів рабував, а бідним то добро давав, а решту грошей закопував. На горі Круглій був явір грубезний. Раз сюди на дванадцяти конях гроші вивезли і коло того явора закопали. Довбуш ніколи не брав з порабованого для себе, а тільки для людей. Оповідають гуцули, що на Говерлі, де є сідло, а в нім озеро. Озеро зветься Несамовите. Воно все хвилює, хоч вітру зовсім нема. Як пахнеш з файки (люльки), то вітер не розносить, бувало така тиша, а озеро все так і ходить. То коло озера є Піп-гора, а на ній чорна скала. В тій скалі Довбуш чорта забив. Від того та скала почорніла.